

/ Ф.А. Гаек; пер. з англ. М.Олійник, А.Королишин. – Л.: Літопис, 2002. – 556 с.

18. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Ю.Габермас; пер. з нім. та комент. В.М. Куплін. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 423 с.Бібліогр. в приміт.: С.382–421.

19. Шевчук О.Б. E–Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О.Б. Шевчук, О.П. Голобуцький. – К.: ЗАТ «Атлант UMS», 2001. – 104 с.

20. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию / У.Эко; пер. с итал. А.Г. Погоняйло и В.Г. Резник; ред. М.Г. Ермакова. – СПб: «Петрополис», 1998. – 432 с.

21. Яновський А. Школа громадянина: американський досвід – наші потреби [текст]: наук. вид. / А.Яновський; пер. з пол. Л.Гриневич. – Л.: Літопис, 2001. – 216 с.

22. Wailerstein I. Geopolitics and Geoculture: Essay on the Changing World–System / I.Wailerstein. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 242 p.

References

1. Bukovich U. Upravlenie znaniyami: rukovodstvo k deystviyu / U.Bukovich, R.Uillyams; per. s angl. – M.: INFRA–M, 2002. – 504 [XVI] s.

2. Viljjamson O. Ekonomichni instytuty kapitalizmu: firmy, marketyngh, ukladannya kontraktiv: [monoghrافija] / O.Viljjamson; per. z anghl. – K.: Artek, 2001. – 472 s.

3. Gholovatyj M.F. Sociologhija polityky: navch. posib. / M.F. Gholovatyj. – K.: MAUP, 2003. – 504 s. Biblioghr.: S.491–501.

4. Dugin A.G. Evolyutsiya paradigmalnyih osnovaniy nauki / A.G. Dugin. – M.: Arktogetaya–Tsentr, 2002. – 418 s.

5. Informatyzaciya upravlinnja socialjnymy systemamy: navchaljnij posibnyk / [Ghavlovskij V.D., Kaljuzhnyj R.A., Cymbaljuk V.S. ta in.]; za zagh. red. M.Ja. Shvecja, R.A. Kaljuzhnohgo. – K.: MAUP, 2003. – 336 s. Biblioghr.: S.315–328.

6. Kapitsa V.F. Korporativnaya kultura hozyaystvennoy organizatsii / V.F. Kapitsa, O.I. Makarov. – Krivoy Rog: Mineral, 2003. – 249 s.

7. Kapitsa V.F. Filozofsko–metodologicheskie osnovaniya kulturno–informatsonnoy obschestvennoy sistemy / V.F. Kapitsa, O.V. Tsyigul. – Krivoy Rog: Mineral, 2006. – 420 s.

8. Kachkovskij L. Jak Ukrajina vypala z orbity Zakhodu / L.Kachkovskij. – Brovary: Ukr. ideja, 2006. – 126 s.

9. Osovjska Gh.V. Komunikacii v menedzhmenti [tekst]: navch. posib. dlja stud. vyshh. navch. zakl. / Gh.V. Osovjska. – K.: Kondor, 2003. – 218 s.

10. Makdermot Ya. Prakticheskij kurs NLP / Ya.Makdermot, V.Yago; per. s angl. T.S. Drabkinoy. – M.: EKSMO, 2005. – 464 s.

11. Meskon M. Osnovy menedzhmenta / M.Meskon, M.Albert, F.Hedouri; per. s angl. – M.: Delo, 1992. – 702 s.

12. Rubanecj D.M. Informacijne suspiljstvo: koghnityvnyj kreatyv postneklasychnykh doslidzhenj: [monoghrافija] / O.M.Rubanecj. – K.: Parapan, 2006. – 420 s.

13. Kolodij A. Demokratychni cinnosti v Ukraini na terezakh regionalnykh vidminnostej (za rezuljatamy opytuvanj ghromadsjkoji dumky) // Dopovidj dlja mizhnar. konf. «P'jatnadcjatj rokov Instytutu Kennana v Ukraini», 7–9 veres. 2012 r., m. Odesa [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://political–studies.com/?p=710>. – Zagholovok z ekranu.

14. Rjabchuk M. Dylemy ukrajinsjkocho Fausta: ghromadjansjke suspiljstvo i «rozbudova derzhavy» / M.Rjabchuk. – K.: Krytyka, 2000. – 272 s.

15. Sevostyanova M.V. Perspektivy cheloveka razumnogo: evolyutsiya ili adaptatsiya / M.V. Sevostyanova. – K.: Paraplan, 2005. – 168 s.

16. Fuko M. Arkheologhija znannja / M.Fuko; per. z fr. V.Shovkun. – K.: Osnovy, 2003. – 326 s.

17. Ghajek F.A. Konstytucija svobody [tekst]: nauk. vyd. / F.A. Ghajek; per. z anghl. M.Olijnyk, A.Korolyshyn. – L'viv: Litopys, 2002. – 556 s.

18. Ghabermas Ju. Filozofskij dyskurs modernu / Ju.Ghabermas; per. z nim. ta koment. V.M. Kuplin. – K.: Chetverta khvylja, 2001. – 423 s. Biblioghr. v prymit.: S.382–421.

19. Shevchuk O.B. E–Ukraine. Informacijne suspiljstvo: buty chy ne buty / O.B. Shevchuk, O.P. Gholobucyj. – K.: ZAT «Atlant

UMS», 2001. – 104 s.

20. Eko U. Otsutstvuyuschaya struktura. Vvedenie v semiologiyu / U.Eko; per. s ital. A.G. Pogonyaylo i V.G. Reznik; red. M.G. Ermakova. – Spb: «Petropolis», 1998. – 432 s.

21. Janovskij A. Shkola ghromadjanyia: amerykansjkyj dosvid – nashi potreby [tekst]: nauk. vyd. / A.Janovskij; per. z pol. L.Ghrynevych. – L'viv: Litopys, 2001. – 216 s.

22. Wailerstein I. Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World–System / I.Wailerstein. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 242 p.

Vedeneyev V.O., PhD in Political Science, Assistant Professor of Philosophy and Social Science Department, KryvyiRih National University (Ukraine, KryvyiRih), vedi2010@rambler.ru

Communication and information method of socio-cultural regulation of civic processes in cultural and informational social system

The article deals with the process of postindustrial institutional changes of modern globalized social environment and peculiarities of current transformation changes in Ukraine. Attention is paid to the increased role of civic organizations and institutions, particularly of a person, as well as of a socio-cultural component in regulation of these processes. It proves the necessity of changing the social communication paradigm as part of a more general procedure of regulation and normalization of civic processes. The regulation mechanisms able to increase the efficiency of this process are under analysis.

Keywords: a social system, a mechanism, socio-cultural regulation, social communications, a social communication paradigm, a cultural and information discourse.

Веденеев В.А., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры философии и социальных наук, Криворожский национальный университет (Украина, Кривой Рог), vedi2010@rambler.ru

Коммуникативно-информационный метод социокультурной регуляции гражданских процессов в культурно-информационной общественной системе

Рассмотрен процесс постиндустриальных институциональных изменений современной глобализированной социальной среды, а также особенности современных им трансформационных изменений в Украине. Обращается внимание на рост роли гражданских организаций и институтов, непосредственно самого человека, социокультурной составляющей в процедуре регуляции этих процессов. Обосновывается потребность изменения парадигмы общения как составляющей более общей процедуры регуляции гражданских процессов. Анализируются составляющие процесс регуляции механизмы, которые способны повысить его эффективность.

Ключевые слова: социальная система, механизм, социокультурная регуляция, социальная коммуникация, парадигма общения, культурно-информационный дискурс.

* * *

УДК 351.007

Боднарчук О.В.

аспірант кафедри політології, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), olegbod@i.ua

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВЛАДИ ТА МАС-МЕДІА

Розглянуто взаємозв'язок органів державної влади та мас-медіа як чинника реалізації інформаційної політики в Україні. Проаналізовано, що діяльність ЗМІ в демократичному суспільстві – один з найвпливовіших факторів впливу на політичне середовище, а якість інформаційних технологій та їх використання дедалі більше визначають характер політичного життя, питання про взаємний вплив влади та мас-медіа, ступінь свободи ЗМІ від політичних еліт і держави набуває значної актуальності в суспільстві.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, ЗМІ, органи державної влади, політична комунікація.

Значення засобів масової інформації (ЗМІ) в інформаційному суспільстві, до якого йде у своєму розвитку Україна суттєво зростає. Одним з найбільш значущих владних ресурсів стає мас-медіа, характер взаємодії ЗМІ та органів влади приводить до значного впливу на проведення довгострокових державних перетворень. Проте, серед науковців досі відсутня єдина позиція стосовно місця та ролі ЗМІ у сучасному суспільстві, немає ясного розуміння в питанні участі держави в медіа-сфері. Зна-

чна кількість думок за даними проблемами свідчить про їх складності й неоднозначності.

Діяльність ЗМІ в демократичному суспільстві – один з найвпливовіших чинників впливу на політичне середовище. На сьогоднішній день, коли якість інформаційних технологій та їх використання дедалі більше визначають характер політичного життя, питання про взаємовплив влади та мас-медіа, ступінь свободи ЗМІ від політичних еліт і держави набуває значної актуальності.

Конфлікти і протиріччя між владою та ЗМІ цілком нормальний стан розвитку соціальної системи. Однак, проблема, полягає в тому, що не вироблені дієві механізми подолання і вирішення цих конфліктів, а це в свою чергу дестабілізує суспільство, заважає створенню єдиного інформаційного простору. Тому еспотреба в обгрунтуванні та створенні умов ефективного функціонування ЗМІ в суспільно-політичній сфері, оптимальної взаємодії їх з органами влади.

Питанням взаємодії влади і засобів масової інформації присвячені праці вітчизняних вчених В.Здоровеги, О.Копиленка, О.Децик, В.Лизанчука, В.Миронченка, А.Москаленка, Г.Почепцова, В.Різуна, А.Чічановського, В.Шкляра, В.Воробйова, Т.Добросколонської, К.Маркелова, Л.Мухамедової, В.Попова Д.Дуцик. Серед зарубіжних авторів, які займалися даною проблемою слід виділити К.Кроса, Р.Гакета, С.Холдара, М.Анохіну, Дж.Лалла, Д.Коен, С.Арато.

Метою дослідження аналіз взаємозв'язку органів державної влади та ЗМІ як чинника реалізації інформаційної політики в Україні.

Основним правом, яке має забезпечити держава, є право на отримання правдивої інформації про діяльність її органів щодо задоволення потреб людини й вирішення її проблем. Саме маючи відповідну інформацію, людина може робити висновки стосовно діяльності органів державної влади і вносити пропозиції стосовно їх діяльності. Завданням держави є забезпечення виконання основних засад Конституції України стосовно того, що саме народ України є джерелом влади в нашій державі.

Ефективний розвиток сучасного інформаційного суспільства можливий лише в умовах правової держави, яка базується на застосуванні закону. Роль права в житті інформаційного суспільства є вирішальним, органи державної влади зобов'язані виконувати закони, а громадськість – не порушувати їх. Держава робить тільки те, що дозволено законом, громадянин має право робити все, що не заборонено законом [2, с. 86].

ЗМІ мають особливе значення в контексті громадянського суспільства та виступають тим медіумом-посередником, який здійснює зв'язок між державою й суспільством. Незалежні медіа як соціальний інститут втілюють та репрезентують громадську думку і як «четверта влада» здійснюють функції спостерігача та контролера законодавчої, виконавчої та судової влади.

Що стосується принципів державного регулювання інформаційної сфери і формування механізмів висвітлення діяльності влади у ЗМІ, то відомий вчений Дж.Оруел у своїй праці «1984», критикуючи тоталітарне суспільство, сказав так: «Свобода – це можливість сказати, що 2х2=4. Якщо це можливо, все інше звідси витікає» [3, с.257].

Важливою умовою для розбудови демократичної правової держави, формування громадянського суспільства є поінформованість, яка безпосередньо пов'язана зі здійсненням принципу гласності та реалізації демократичних прав і свобод громадян – свободою совісті, слова, друку, права на отримання інформації [13].

Очевидно, що діяльність медіа в демократичній країні необхідно розглядати в контексті реалізації одного з наріжних каменів функціонування правової держави – свободи слова, свободи переконань, права на пошук і поширення інформації. Так, ще 19-та стаття Загальної декларації прав людини, що побачила світ 10 грудня 1948 р., проголошувала право кожної людини на свободу переконань і на їх вільне виявлення. У цій самій статті закріплювалася свобода шукати, одержувати й поширювати інформацію.

Природно, що подібні норми містяться і в Конституції України. Зокрема, ст. 34 Основного Закону декларує право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [11]. Проте в цій самій статті згадано і про можливість обмеження вищенаведеного права в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадянського порядку. Принциповим у контексті обраної нами теми є положення ст. 15 про заборону цензури і ст. 17, в якій наголошується, що забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави, справою всього українського народу [11].

Відносини «влада – ЗМІ» регулюються нормативно-правовими актами: законами України «Про інформацію», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації в Україні», «Про інформаційні агентства», «Про державну таємницю», «Про захист суспільної моралі», «Про авторське право і суміжні права» та ін. [7, с. 14].

Основні аспекти взаємодії органів державної влади та ЗМІ чітко закріплені законодавством. Зокрема, органи державної влади зобов'язані: забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю», не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес; надавати ЗМІ повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Відповідно до законодавства України ЗМІ мають право: проводити власне дослідження і аналіз діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати; висвітлювати всі аспекти діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [6, с. 61].

Українське законодавство на сьогодні потребує адаптації до нових реалій з урахуванням швидкого розвитку нових медіа (on-line-видань, Інтернет-ТБ, Інтернет-радіо тощо). Факт того, що інтернет-ресурси де-юре не є ЗМІ, говорить сам за себе [8, с.87].

Обговорюючи проблему відносин між ЗМІ та владою, можна сказати, що їх налагодження та гармонізація

є вирішальним для життєдіяльності обох інституцій. Інша справа, що ця життєдіяльність певним чином передбачає здійснення впливу на формування громадської думки. Підвищення довіри населення, формування позитивного іміджу, залучення громадськості до обговорення суспільно важливих питань, підтримки дій та рішень – основні цілі цього впливу [14].

Мас-медіа є важливим інструментом державного управління, але прямо залежить від існуючого політичного режиму в державі.

Основним для ЗМІ є довіра до інформації, яку вони розповсюджують, аргументація та переконливість. Згідно з даними соціологічного дослідження, проведеного Центром досліджень «Социс» у лютому 2014 р., 61% громадян країни довіряли ЗМІ. «Четверта влада» в Україні за ступенем довіри на сьогодні вже стає першою, оскільки рівень довіри до ЗМІ набагато вищий, ніж до законодавчої, виконавчої та судової влади. При цьому, 80% українського населення не довіряє суддям і понад 77% громадян не вірить правоохоронним органам [12].

Вирішальними для влади є відкритість та забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність влади, залучення населення до обговорення суспільно важливої інформації. І, звичайно, реалізація цього неможлива без залучення мас-медіа.

Важливість інформування залежно від його різновиду полягає у виборі такої форми співпраці мас-медіа та влади, щоб оприлюднена ними інформація активувала громадськість до участі у творенні державної політики, до підвищення рівня демократії та консолідації зусиль щодо пошуків покращення механізмів взаємодії органів державної влади, ЗМІ та суспільства.

Найефективнішими у спілкуванні з представниками органів державної влади є інтерв'ю, прес-конференції та брифінги, запрошення ЗМІ на важливі заходи органів державної влади. Це тому, що дані форми мають характер безпосередньої взаємодії з представниками влади, зосереджують увагу на актуальних питаннях та дають можливість донести до громадськості безпосереднє ставлення влади до того чи іншого явища. Але, з іншого боку, неможливо щоденно проводити зустрічі з представниками мас-медіа чи збирати брифінги. Такі види взаємодії, як: «гарячі телефонні лінії» прес-клуби, безпосереднє спілкування ЗМІ з прес-службами та інші – за рівнем ефективності майже рівнозначні. Але їх різноплановість дає можливість органам державної влади щоденно співпрацювати з мас-медіа і інформувати суспільство про найважливіші події життя країни.

Проте, всі ці форми співпраці діють тільки за наявності бажання органів державної влади ділитися цією інформацією (оскільки це не завжди позитивні відомості), а з іншого боку – бажання ЗМІ достовірно та своєчасно доносити повідомлення до суспільства [4].

Більшість перешкод на шляху плідної взаємодії ЗМІ та влади спричинена відсутністю практики та чіткої стратегії органів державної влади щодо співпраці зі ЗМІ, недосконалістю нормативно-правового забезпечення. Проте, також мають місце переколювання фактів зі сторони ЗМІ, часто суб'єктивне ставлення мас-медіа до влади чи посадової особи спричиняє викривлення фактів та недостовірність інформації. Усунення існуючих перешкод та наявність конструктивного ді-

логу залежить в однаковій мірі як від органів влади, так і від ЗМІ.

Як зазначає А. Чічановський: «Якщо розглядати суспільну систему як ціле, а політику як підсистему суспільства, то треба говорити, що саме інститут влади є найважливішим джерелом інформаційної продукції» [16, с. 6]. У свою чергу ЗМІ, виконуючи свою головну функцію, поширюють інформацію, що надходить з владних джерел. Тобто вони – своєрідний посередник між політичною системою і громадянським суспільством. Власне завдяки їх комунікативним можливостям соціум набуває ознак інформаційного суспільства і багато в чому залежить від первинної інформації, яка стає основою відповідних повідомлень різних ЗМІ.

Політична діяльність неможлива без політичних комунікацій, що виникають як «знакові» у роботі ЗМІ та політичних акторів. Через те, що основними виробниками (нюсмейкерами) постають, перш за все, державна влада і групи інтересів (бізнесові, регіональні), основний потік значущої інформації теж має політичне «навантаження». Саме в політичному руслі формуються основні інформаційні потоки, концентрується основний надприбуток від роботи ЗМІ [14].

Якщо виходити з того, що політична діяльність здійснюється, перш за все, в інформаційному полі, то має існувати особливий вид комунікації, який забезпечує реалізацію цієї політики. Як відомо, така комунікація називається «політичною» [5, с. 45].

Відомий вчений Р.-Ж. Шварценберг виділяє три основні способи політичної комунікації: комунікація через ЗМІ (друковані та електронні); комунікація через організації, зокрема – політичні партії, групи інтересів, мережу наукових та науково-інформаційних установ, об'єктами діяльності яких є вивчення політики та нагромадження політичної інформації; комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків [17, с. 64].

На думку І. Піддуської, ідеальна модель політичної комунікації передбачає діалог між «правлячою елітою» та «керуваними масами» за допомогою незалежних ЗМІ, в межах якого відбувається рівноправний обмін інформацією про політичний процес та його конкретні прояви; інформація є точною, повною, достовірною, завершеною, а крім того може піддаватися перевірці; інформування про політичний процес ґрунтується на дотриманні основних прав людини та громадянських свобод – свободи політичних переконань, свободи слова і друку, свободи зборів та об'єднань, свободи отримувати і поширювати інформацію [14].

Важливо зазначити, що ЗМІ, будучи частиною політичної комунікації, виступають, тим не менше, самостійною політичною інституцією суспільства і функціонують за властивими їм законами, захищаючи й власні політичні інтереси.

Основою політико-правового рівня мас-медіа в суспільстві є рівень дотримання взаємодії ЗМІ і влади. При повній їх спільності вони все ж мають різну природу. Треба виходити з того, що мас-медіа не є чи «четвертою владою», чи «п'ятою колоною», а однією з головних суспільних сил і слугують розвитку громадянського суспільства, а влада репрезентує державу, і тому функції мас-медіа і влади принципово різні [1, с. 67].

Політика, яку здійснює певна політична сила, спрямована насамперед на задоволення інтересів саме цієї політичної сили. Суспільству ж, тобто сукупності громадян, потрібно примушувати цю політичну силу узгоджувати розмаїття своїх інтересів з інтересами суспільства. Для цього суспільству необхідна достатня інформація про те, що відбувається насправді, а не версія реальності в тлумаченні чи інтерпретації певної політичної сили [10, с. 33].

Зауважимо, що кожна сторона у цьому змаганні (впливати на суспільство та громадську думку) має власні ресурси і арсенал засобів. Зброєю мас-медіа є доступ до масової аудиторії, довіра аудиторії до них, спроможність висвітлювати або, навпаки, замовчувати питання, що їх порушують політики, а також ліберальна філософія свободи преси. Ресурси політичних партій і політичних еліт включають фінансові засоби для купівлі ефірного часу; спроможність органів влади здійснювати тиск на ЗМІ в економічній та законодавчій сфері [9, с. 33].

На сьогоднішній день за мас-медіа також закріплюється нова роль – легітимізатора влади. Якщо раніше процес легітимізації через ЗМІ не мав визначального характеру, то тепер саме від них залежить, хто буде вважатись легітимним. (Тобто, буде визначений громадянами в якості влади – легітимність залежить від мовчазної згоди керівників, а держава є легітимною тією мірою, якою громадяни визнають її такою) [15].

Мас-медіа належить провідна роль у забезпеченні суспільства політичною інформацією. Саме ЗМІ створюють можливість для комунікації між органами державної влади та суспільством, а також справляють суттєвий вплив на здійснення громадянами політичного вибору. Політична інформація подається мас-медіа різними способами – від об'єктивно-нейтральної до суб'єктивно-оціночної, при у пострадянських країнах рівень достовірності політичної інформації знижується у міру наближення виборів.

Таким чином, взаємодія влади і ЗМІ представляє собою важливу ланку функціонування політичної системи суспільства. Мас-медіамають великі можливості активного впливу не тільки на сприйняття громадянами органів державної влади, а й на їх відношення до політики загалом.

Список використаних джерел

1. Гриценко О., Шкляр В. Основи теорії міжнародної журналістики. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. – 345 с.
2. Гриценко О. Суспільство, держава, інформація. – К.: Національний університет ім. Т.Шевченка, 2008. – 165 с.
3. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. – К.: Наука, 2008. – 368 с.
4. Громадські ЗМІ: український варіант // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=31>
5. Дуцик Д. Політична журналістика. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005 – 137 с.
6. Дубов Д.В. Засоби масової інформації як якісно нові суб'єкти політичних комунікацій // Політичний менеджмент. – 2007. – №1. – С.57–65.
7. Івашина Л. Як налагодити діалог «влада – суспільство – ЗМІ» // газета «День». – 20 квіт. 2009р. – С.14.
8. Климченко. І., Павленко Р. Громадські ЗМІ: поняття, міжнародний досвід і перспективи для України// журнал «Добра воля». – 2008. – №6. – С.86–89.
9. Крос К., Гакет Р. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах / Пер. з англ. Р.Ткачук. – К., 2000. – 142 с.

10. Куляс І. Професійні стандарти новинного продукту // Новини vs. Новини. Виборча кампанія в новинах телепрограм: Наук. видання. – Косів: Писаний камінь, 2005. – С.32–43.

11. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.

12. Корреспондент.net // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/150/all/2014/02/10/318608>

13. Модернізація державного сектору: відкритість влади. Policybrief [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://center.gov.ua/docman/download-document.html?gid=100>.

14. Підлуська І. Політична комунікація: український досвід // Аналітика №5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.europexxi.kiev.ua/ukrainian/analitika/05/001.html>

15. Словарь по правам человека. Легитимность (Legitimacy) [Електрон. ресурс]. – URL: <http://www.biometrika.tomsk.ru/ftp/dict/encyclo/11/legitim.htm>. – Загол. з екрана.

16. Чічановський А.А. Новина в журналістиці. – К.: Грамота, 2006. – 46 с.

17. Шварценберг Р.–Ж. Политическая социология / Пер. с фр. – М., 1992. – Ч.1. – 342 с.

References

1. Grycenko O., Shklyar V. Osnovy teorii' mizhnarodnoi' zhurnalistyky. – K.: VPC «Kyiv's'kyj universytet», 2003. – 345 s.
2. Grycenko O. Suspil'stvo, derzhava, informacija. – K.: Nacional'nyj universytet im. T.Shevchenka, 2008. – 165 s.
3. Gallin D., Manchini P. Suchasni mediasystemy: try modeli vidnosyn ZMI ta polityky. – K.: Nauka, 2008. – 368 s.
4. Gromads'ki ZMI: ukrai'ns'kyj variant // [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=31>
5. Duckyk D. Politychna zhurnalistyka. – K.: Vydavnychyj dim «Kyjevo–Mogyljans'ka akademija», 2005 – 137 s.
6. Dubov D.V. Zasoby masovoi' informacii' jak jakisno novi sub'jekty politychnyh komunikacij // Politychnyj menedzhment. – 2007. – №1. – S.57–65.
7. Ivashyna L. Jak nalagodyty dialog «vlada – suspil'stvo – ZMI» // gazeta «Den'». – 20 kvit. 2009 r. – S.14.
8. Klymenko. I., Pavlenko R. Gromads'ki ZMI: ponjattja, mizhnarodnyj dosvid i perspektyvy dlja Ukrai'ny// zhurnal «Dobra volja». – 2008. – №6. – S.86–89.
9. Kros K., Gaket R. Politychna komunikacija i vysvitlennja novyn u demokratychnyh suspil'stvah / Per. z angl. R.Tkachuk. – K., 2000. – 142 s.
10. Kuljas I. Profesijni standarty novynogo produktu // Novyny vs. Novyny. Vyborschka kampanija v novynah teleprogram: Nauk. vydannja. – Kosiv: Pysanyj kamin', 2005. – S.32–43.
11. Konstytucija Ukrai'ny: Prynjata na p'jatij sesii' Verhovnoi' Rady Ukrai'ny 28 cherv. 1996 r. // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny. – 1996. – №30.
12. Korrespondent.net // [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://news.finance.ua/ua/~1/150/all/2014/02/10/318608>
13. Modernizacija derzhavnogo sektoru: vidkrytist' vlady. Policy brief [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://center.gov.ua/docman/download-document.html?gid=100>.
14. Pidlus'ka I. Politychna komunikacija: ukrai'ns'kyj dosvid // Analitika №5. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.europexxi.kiev.ua/ukrainian/analitika/05/001.html>
15. Slovar' po pravam cheloveka. Legitimnost' (Legitimacy) [Elektron. resurs]. – URL: <http://www.biometrika.tomsk.ru/ftp/dict/encyclo/11/legitim.htm>. – Zagol. z ekrana.
16. Chichanovs'kyj A.A. Novyna v zhurnalistyky. – K.: Gramota, 2006. – 46 s.
17. Shvarcenberg R.–Zh. Politicheskaja sociologija / Per. s fr. – M., 1992. – Ch.1. – 342 s.

Bodnarchyck O.V., the postgraduate student of department of political science, the Carpathian National University of Vasyl Stefanyk (Ukraine, Ivano-Frankovsk), olegbod@i.ua

Relationship of power and media

We consider the relationship of the government and the media as a factor of the implementation of information policy in Ukraine. It is analyzed that mass-media are the most influential factors on the political environment. The quality of information technologies and their use is increasingly determining the nature of political life, the question of the interplay of authorities and the media.

The level of freedom of the media from political elites and the state becomes significantly relevant in the society.

Keywords: information, information society, the media, government agencies, political communication.

Бондарчук О.В., аспірант кафедри політології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), olegbod@i.ua

Взаємозв'язок влади і мас-медіа

Рассмотрена взаимосвязь органов государственной власти и СМИ как фактора реализации информационной политики в Украине. Проанализировано, что деятельность СМИ в демократическом обществе – один из самых влияющих факторов влияния на политическую среду, а качество информационных технологий и их использования все более определяют характер политической жизни, вопрос о взаимосвязи власти и масс – медиа, степень свободы СМИ от политических элит и государства приобретает значительную актуальность в обществе.

Ключевые слова: информация, информационное общество, СМИ, органы государственной власти, политическая коммуникация.

* * *

УДК 004.02:323.2

Клим І.М.

кандидат політичних наук, викладач, Івано-Франківський національний медичний університет (Україна, Івано-Франківськ), decoledgo@ukr.net

Аналіз сутності понять політичного занепаду та політичного розкладу в сучасній політології

Метою статті є визначення суттєвих ознак понять політичного занепаду та розкладу і їх відмінностей від інших явищ у сучасній політичній науці. Завданнями статті є: 1) Описати еволюцію розуміння процесу погіршення політичного функціонування згідно з різними періодами його дослідження у політичній думці сучасності; 2) Визначити сутність понять «політичний занепад» і «політичний розклад» у творах сучасних суспільствознавців; 3) Проаналізувати відмінності між термінами «політичний занепад» і «політична криза»; 4) Узагальнити чинники виникнення процесів політичного занепаду і політичного розкладу та засоби запобігання появи останніх згідно з поглядами, поширеними у сучасному суспільствознавстві. Зроблено висновок, згідно з яким політичний занепад є тривалим процесом погіршення політичного функціонування ніж політична криза. Головними його чинниками появи процесів політичного занепаду і політичного розкладу є протиріччя капіталістичної соціально-економічної формації та труднощі політичної модернізації і зміна можливостей держави у сучасному суспільстві. Основні методи запобігання його виникненню подібні до тих, які використовуються для недопущення виникнення політичної кризи.

Ключові слова: політичний занепад, політичний розклад, політична криза, легітимність політичної влади, політична модернізація, національна держава.

Політичні конфлікти, кризи, нестабільність та розпад держав так чи так стають причиною значних проблем і страждань для людства, оскільки, мова йде про зникнення чи значне послаблення інститутів, які до певної міри задовольняли різні базові потреби величезних груп людей. Це стосується і України, як державного утворення яке переживає явища досить гострої політичної нестабільності, котрі з'явилися після доволі довгого хоч і такого, котрий подекуди переривався, періоду сталого функціонування інститутів державної влади та відносно міцної легітимності останніх. Слід зауважити, що політичний занепад та розклад, як і політична криза, є досить не окресленими та широкими, щодо тлумачень у науковій літературі, поняттями. Тому розуміння сутності, динамічних та статичних складників явищ політичного занепаду і розкладу як дуже тривалих процесів погіршення функціонування елементів політичної системи, зокрема політичного режиму може стати підґрунтям для ефективного подолання і запобігання появи цього явища, або ж, принаймні зменшення його деструктивних наслідків.

Питаннями сутності явищ погіршення процесу політичного функціонування загалом цікавилися такі вітчизняні науковці, як А.Черняк, Ю.Мацієвський і О.Романюк, зарубіжний науковець П.Свеннсон. Особливості інтерпретації поняття «занепаду» держави та чинники вказаного процесу були предметом розгляду австралійського вченого Б.Карпферера та норвезького дослідника Б.Е. Бертелсема. Британський політолог Г.Тіктін провів аналіз відмінностей між поняттями «криза» та «занепад» у суспільному, зокрема політичному житті. Американський політолог С.Гантінгтон звернув увагу на детальне визначення сутності політичного розкладу як явища політичного життя. Однак, необхідно узагальнити всі риси згаданих понять та особливості розвитку поглядів щодо їхніх чинників, наслідків дії, засобів запобігання їхньому виникненню чи їхнього врегулювання.

Метою статті є визначення суттєвих ознак поняття політичного занепаду та розкладу і їх відмінностей від інших явищ у сучасній політичній науці. Згідно мети висунуті наступні завдання: 1) Описати еволюцію розуміння процесу погіршення політичного функціонування згідно з різними історичними періодами його дослідження у світовій політичній думці; 2) Визначити сутність понять «політичного занепаду» і «політичного розкладу» у творах сучасних суспільствознавців; 3) Проаналізувати відмінності між термінами «політична криза» і «політичний занепад» у політичній думці сучасності; 4) Узагальнити чинники останнього та засоби його врегулювання для згідно з поглядами поширеними у сучасному суспільствознавстві.

Загалом, поняття занепад і розклад є досить тотожними науковими термінами. Однак, перший з них більше застосовується у західній філософії та соціології. При цьому, британський культуролог О.Беннетт вживав термін «політичний занепад», вказуючи на гострі протиріччя капіталістичної суспільно-економічної формації, такі як економічні кризи і уникнення політичного контролю над приватними власниками [5, с. 142–147]. Слід виокремити три періоди історії дослідження політичних занепаду і розкладу та їхніх різновидів в історії світової політичної думки 1) Традиційний (до XIX століття); 2) Модерний (XIX – 1-ша половина XX ст.); 3) Сучасний (з 2-гої половини XX ст.). Для періоду політичної думки, який існував до початку XIX ст. мислителі цікавилися передусім факторами котрі спричинюють занепад, а не самою сутністю цього явища, хоча воно завжди вважався періодом політичного циклу. Для них чинниками явища політичного занепаду були переважно ті, які пов'язані із особистою (особливо це стосується правлячого угруповання) та суспільною мораллю, зокрема політичною психологією населення, в тому числі й окремих індивідів. Занепад у політиці уявлявся, також як послаблення належного рівня існування цілого суспільства, тої чи іншої цивілізації, стану міцності її основоположних цінностей. Для Жан-Жака Руссо, чинниками, а також, ознаками суспільного і політичного занепаду є надмірний пошук дешевих задоволень і забуття особою прагнення до автентичного вираження своєї особистості. Едмунд Берк вважав такими чинниками відмову від власної культурної унікальності, яку забезпечують традиційні інститути та установи на користь формальної і такої, яка применшує всі інші суспі-